

Historický pohled ohledně poštovní cenzury je dost nutný, i když se vydáváme do hluboké historie, která od našich dní je vším vzdálená. Teď si uvědomuji, že uvádím poštovní cenzuru, správnější by měla být spíše listovní. nejen poštovní zásilky, ale i listovní byly podrobeny tajné či veřejné cenzuře. Nicméně se držím obratu "poštovní", je u sběratelů ustálenější a není zavádějící. Měli bychom si uvědomit, že je občas nutno chápat pod poštovní cenzurou i cenzuru listovní.

Řada badatelů poštovní cenzury se snaží rozdělit historické epochy do několika období. V zásadě z literatury se dozvídáme, že byly tři období cenzury:

1/ ... (158?) - 1899

2/ 1899 - 1914 (rané období)

3/ 1914 - dodnes (nové období)

Takto období rozlišil i velký znalec cenzury Karl K. Wolter. Nové období přineslo i velký zvrat v korespondenci - elektronizace a digitalizace počínaje 90. lety 20. století, takže logicky bychom měli připojit i 4. období 1990 - dodnes (elektronické a digitální). Toto dělení je zajímavé, ale zase ne tak důležité.

Z literatury víme, že cenzurní pokusy začaly někdy mezi rokem 200 před našim letopočtem a intenzivně až k roku 50 našeho letopočtu. Tím se proslavili i římscí císaři.

Cenzura našeho věku proslula **první dopisovou cenzurou zejména ve Francii za vlády Jindřicha IV. To se psal rok 1590. V prvním roce své vlády pověřil král Fouquet de la Varana a zřídil mu i úřad s titulem Controleur Général des Postes. Cenzura se údajně konala bez vnějších znaků na listech či dopisech. Usnadňovaly to úřední poštovní stanice.**

Dále je známo, že o něco později byly sledovány v dopisech a listech v Cabinet Noir (Černý kabinet), který za tímto účelem zřídil kardinál Richelieu koncem 17. století. Cílem bylo získat informace o "delikátních aférách". Viz Eugen Vaillé (1950).

Tradice ve Francii pokračovala. Počátkem 18. století se zřídila "Kancelář vnitřních věcí" (Bureau du Dedans)

Rok 1752 se zapsal do této historie zřízením "Královského tajemství" ("Secret du Roi") za Ludvíka XV. byl černým kabinetem pověřen Robert Jauel.

V letech 192 - 193 působil "Vyšetřovací výbor" ("Comité des Recherches").

Následovala i cenzura novin a novinové pošty ze zahraničí (Gazette Étrangère)

Komisař Bijnon v roce 1806 zřídil "Bureaux de Révision" v různých zahraničních městech

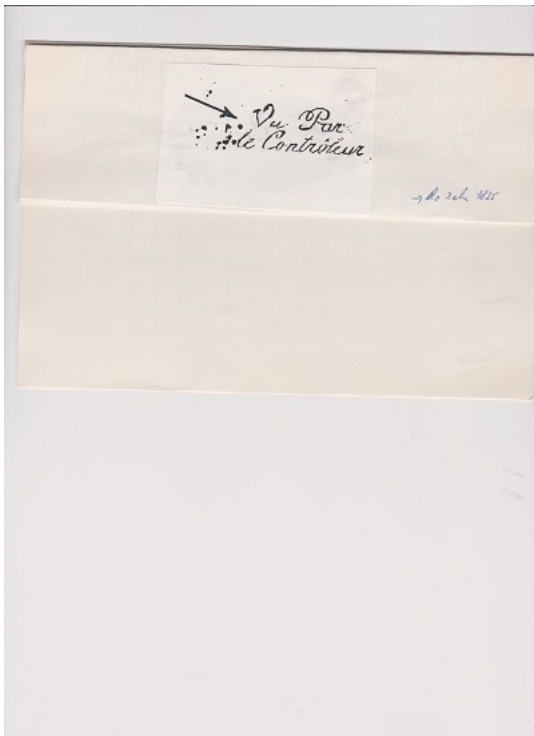
(Hamburg, Stuttgart, Ostende, Amsterdam, Brusel, Miláno, Turín, Janov, Florenc, Řím, Neapol)

Následoval další úřad "Bureau de Secret)", zřízeno v roce 1830.

Cenzura zesílila v letech 1715 (1. jakobínské povstání) a 1745 (2. jakobínské povstání) s cílem získat informace za účelem pokusů o získání trůnu pro své milované a vyvolené panovníky. Rozdrcením jakobínského hnutí však k zániku cenzurních pokusů nedošlo.

Spíše naopak.

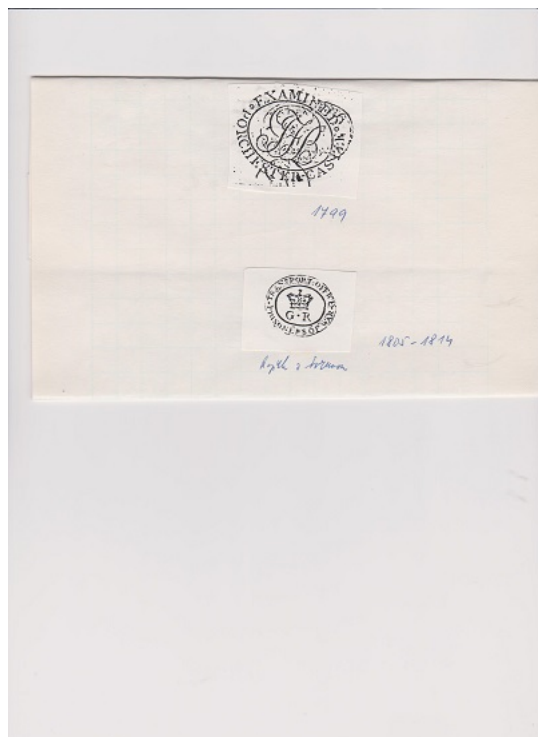
Sběratele zajímá spíše vnější znak cenzury. Ty byly a nebyly. **Prvním prokazatelným vnějším znakem bylo razítko "Vu par de Controleur", které se používalo do roku 1835. Bylo v barvě červené, černé, zelené ve formě razítka anebo poznámky poštovního cenzora.**

Cenzura poštovních zásilek se nevyhnula ani Velké Británii. K upevnění cenzurních snah došlo zejména v době Napoleonských válek. Jedním z důkazů cenzury bylo **červené oválné razítko s textem "Examined - Portchester - Castle - JFB"**.

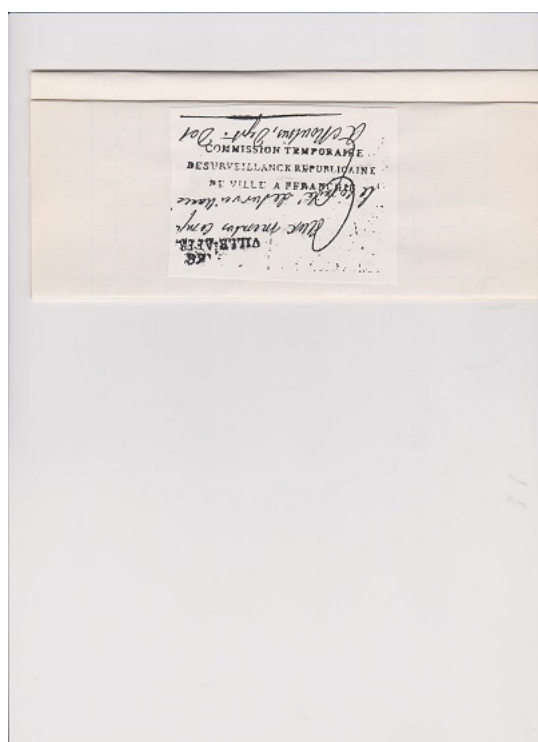
Cenzura korespondence zajatých francouzských vojáků během 2. koaliční války (1797 - 1802) se uskutečňovala pro účastníky korespondence v pevnosti Portchester u

Portsmouthu.

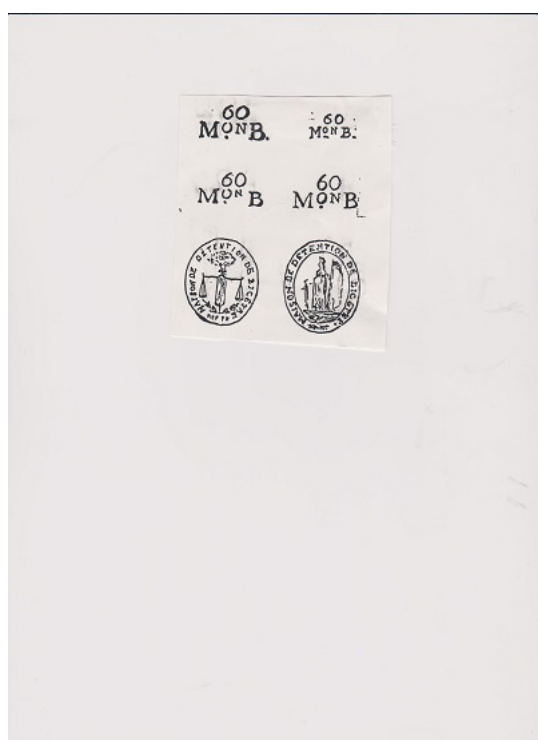

Na dolní ilustraci je britské cenzurní razítko s královskou korunou používané v letech 1805 - 1814.

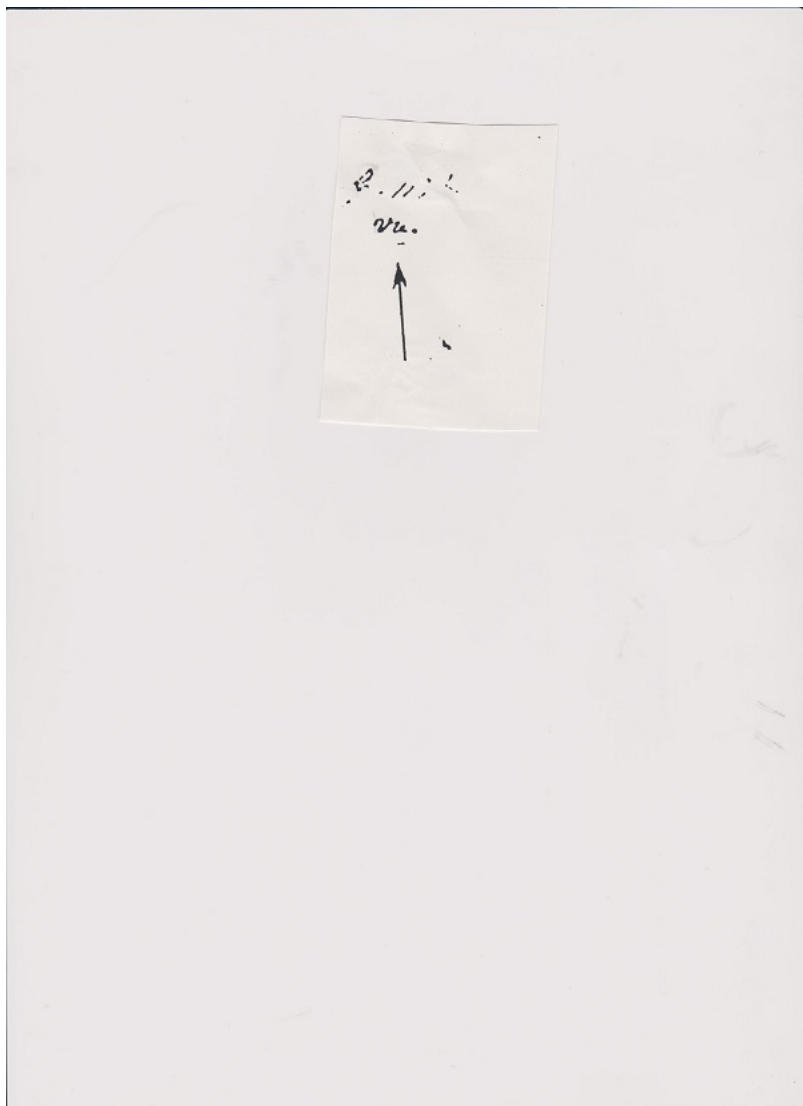
Francie též používala pro cenzuru listovních zásilek vnějších znaků - razítek. V Lyonu se používalo mohutné razítko, černé trojřádkové razítko "COMMISSION TEMPORAIRE/DE SURVEILLANCE REPUBLICAINE/DE VILLE AFFRANCHIE". Bylo zachyceno v dubnu roku 1794.

V roce 1792 se na dopisech, které prošly rukou cenzorů v pařížských cenzurních stanicích, objevilo hned několik razítek různých tvarů, textu a symbolů.

I ruční poznámky cenzorů byly zajímavé, i když značně tsručnější než razítka. Stačilo datum a poznámka "VU" - (viděno) Poznámka je z dopisu do Anglie z roku 1808.

Cenzura se uskutečnila v prvním období i v Prusku a dalších státech Německa. Zachycena byla i ve svobodných městech. Reprodukce zobrazuje razítko policejní cenzury (Hamburg - pošta z Francie/Dánska v roce 1815ú.

Rozkvět listovních cenzurních zásahů v prvním období cenzury nastal v roce 1848 a následujících letech.